



Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. LXVIII. Pampilonen. legati. De exequutoribus testamentariis, eorumque facultatibus, & quomodo exequi, vel interpretari valeant voluntatem testatoris.

tionis, circa quam magna est differentia inter unum casum, & alterum, ut cæteris relatis, habetur apud *Veſtr. in prax. lib. 6. cap. 1. num. ubi adden. Mareſc. cor. lib. 1. var. cap. 50. n. 1. Poi. apud Gregor. & adden. decif. 38.* cum aliis in decisionibus cauſæ; Ad eò ut ille magis præciſus concurſus adminiculorum, qui requiritur in primo caſu ſcripturæ privatæ, in hoc altero deſiderandus non veniat; Vel quod in iſto leuiora, in illo autem ſcripturæ privatæ, vehementiora deſideranda ſint.

Quando autem adminicula dici valeant vehementia, vel ſufficientia, necne, ut hoc eodem tit. & in aliis, ac etiam frequentius *ſub tit. de fideic.* & in omni ferè materia aduertitur, certa, & determinata regula generalis tradi non poteſt, cum ſit quaſtio facti, pro Iudicis prudenti arbitrio pro ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantis, diuerſimodè decidenda, ſpe ſatis nempe qualitate perſonarum, quantitate patrimonii, moribus regionis, ac aliis, ſinceritatem, vel ſuſpicionem reſpectivè redolentibus; Attendendo ſuper omnia, veriſimile, vel inverſimile, ex vulgato axiomate, quod veriſimile imaginem habet veritatis, & è contrà, inverſimile imaginem falſitatis.

Applicando autem ad rem; Plura concurrant, quæ ſimul juncta, cum conſuetâ regula, ut ſingula qua non proſunt &c. id convincebant; Primo ſcilicet eximia qualitas hæredis inſtituti Magnatis primi ordinis, ac diſtincti, cum nobilitas, vel conſpicua qualitas excludat ſuſpicionem falſitatis *Rot. apud Roſas decif. 439. num. 4.*

Secundo quantitas aſſis hæreditarii, dum habita ratione divitiarum, & qualitatis teſtamentarii, erat quid modicum, idque nimium attendendum venit, cum falſitates, & machinationes committi non ſoleant ſine magna utilitate, ut pluries aduertitur in præcedentibus.

Tertiò veriſimilitudo, quod cum teſtator decederet abſque prole masculina, atque relinqueret caltra enunciata dicto *diſc. 26. de ſend.* ità rationabile, ac veriſimile fuit, ut ea curaret conſervare in ad eò nobili familia, juxta antiquos, ac laudabiles Italiae mores enunciatos ſupra *diſc. 25.* & in aliis, ubi præſertim agit de familiis nobilibus, atque de bonis conſpicuis, & qualificatis, ut ſunt caltra, & bona juridiſtionalia.

Quartò ex confeſſione teſtatoris, quod teſtamentum condidiſſet, dictumque Duceſſi inſtituiſſet, cui confeſſioni in propoſito deſerri ſolet, ex deductis *per Rot. decif. 166. num. 36. par. 8. recen.* cum aliis, de quibus in ultima decisione anni 1659.

Quintò, atteſtatio gravis Religioſi, ſacerdotis, & confeſſarii, nimium probati, qui aſſiſtentiam præſtitit teſtatori morienti, quod cum eum mone-ret, ut de bonis ſuis diſponeret, reſpondit ſe jam teſtatum eſſe, dictumque Duceſſi inſtituiſſe, ut aduertitur ſupra *diſc. 46.* & in decisione in cauſa edita impreſſa poſt *Zuff. de legiti. proceſſ. decif. 102.* ubi in ſpecie de conſimili atteſtatione Religioſi aſſiſtentis teſtatori morienti.

Et ſextò, accedebat depoſitio duorum teſtium deponentium in genere de ipſo actu confeſſionis teſtamenti coram eo Notario; Ex recepta propoſitione, quod probata ſubſtantia, ſeu exiſtentia actus in genere, facilius admittatur probatio identi-tatis ad notata *per DD. in l. 2. Cod. de bon. poſſeſſ. ſe-cund. tab. Rot. decif. 663. num. 6. par. 4. recen.* cum aliis in eadem ultima decisione, & habetur præſertim *ſub tit. de credito.*

Et quamvis adverſus teſtes plures darentur excep-tiones, atamen (ultrà quod erant leves) pun-ctus erat quod ſubſtantia teſtamenti non conſiſte-

bat in eorum dicto, atque in concurſu tot admini-culorum, iſta tollebant omnem difficultatem, ità conjunctim ea attendendo; Ideoque reſolutio, ju-ſta, & probabilis viſa eſt, cui meritò altera Pars ac-quietavit, alterius puncti diſputationem aſſumendo, de quo *d. diſc. 63. de ſendis.*

PAMPILONEN. LEGATI INTER PARTES, UT INFRA.

Reſponſum pro veritate.

De exequentibus teſtamentariis, eorum-que facultatibus, & quomodo exequi, vel interpretari valeant voluntarem teſtato-ris.

SUMMARIUM.

- 1 *Aſſi ſeries.*
- 2 **F** *Exequentes teſtamentarii non poſſunt adſcri-
re conditiones diverſas a voluntate teſtatoris.*
- 3 *In quo conſiſtant partes, & munus exequentoris teſta-
mentarii.*
- 4 *De agentibus de materia remiſſivè.*
- 5 *Quod exequentores debent diſcretè uti, non autem
abute eorum facultate.*
- 6 *De fiduciario, cui teſtator communicavit volun-
tatem.*
- 7 *De circumſtantis facti, ex quibus voluntas regu-
landa eſt.*
- 8 *Verbum alius, denotat ſimilitudinem.*
- 9 *Verbum videbitur, denotat arbitrium.*
- 10 *Quid propriè reſpiciant ample facultates data exe-
quentoribus.*
- 11 *De operatione alternative, ac diſtinctis vel.*
- 12 *Eleemoſyna aliaque pia opera fieri debent in propria
paria teſtatoris.*

DISC. LXVIII.

Testator mandavit, ut in Civitate Taffallæ fundaretur Collegium Societatis Jeſu, pro ſtudiis, ac doctrina Nationalium ejuſdem Civitatis, totiuſque Regni Navarræ, præſcribendo ſpecies ſcholarum, ac injungen-do onus miſſionum, & cum aliis conditionibus, quæ pro Dei ſervitio viderentur exequentibus teſtam-entariis, relinquendo ad hunc effectum reales 200. m. Quatenus verò, ex aliquo impedimento, dicta fun-datio ſequi non poſſet infrà quatuor annos, ab ejus obitu, tunc mandavit, ut cum eadem quantitate, in eadem Civitate Taffallæ, vel in alio loco Regni fun-daretur Monafterium Monialium ordinis S. There-ſiæ, ſive fierent alia pietatis opera, quæ exequentori-bus viderentur magis congrua pro Dei ſervitio.

Iſta diſpoſitione lic ſtante, de tribus dubitari con-tigit; Primò, an exequentores in vim dictæ facultatis per teſtatoſem eis attributæ, adſciendi funda-tioni Collegii; aliàs conditiones, adſciere poſſent conditiones tales, quæ per Superiores Societatis nullatenus acceptari poſſent, ideoque ità reddere impoſſibilem dicti Collegii erectionem; ad effe-ctum, ut relictam pecuniam applicare poſſent aliis piis uſibus eis bene viſis; Secundo, poſito quod ſequi non poſſet erectio Conventus, an exequentores, neglecta erectione Monafterii Monialium, nullis-que diligentis deſuper adhibitis, poſſent pro libito dictam

dictam pecuniam aliis usibus applicare; Et tertio, quatenus id liceat, an applicatio fieri deberet in alia pia opera in eadem Civitate, vel saltem intrâ Regnum Navarra, vel potius ubi ei placuerit; Atque super his pro veritate consultus.

Ad primum, sine dubio negativè respondendum censui, quod scilicet, non possent exequutores admittere leges insolitas, ac exorbitantes à Societatis Instituto, vel aliorum Collegiorum consuetudine, seu natura, adeò ut ob certam earum non acceptationem, ita impossibilis redderetur Collegii erectio, atque elusa remaneret testatoris intentio, circa illud opus, quod primariò habuit in intentione, pro Civitatis, & Regni utilitate, ac publico bono.

Siquidem cum testator adjecisset conditiones circa scholas in dicto Collegio tenendas grammaticæ, philosophiæ, ac utriusque scholasticæ, & moralis theologiæ, necnon circa missiones tribus vicibus cujuslibet anni faciendas, hinc citi, quod illa verba, *con las condiciones referidas, y las de mas que parisiere à mis Albaceros siendo del servicio de Dios Nuestro Señor*, intelligenda essent de conditionibus similibus expressis, vel circa alia concernentia cultum, ac servitium Dei, compatibiliter, ac præsuppositivè, cum erectione Collegii, juxta Societatis Institutum, non autem de conditionibus exorbitantibus, ac destruentibus defuncti voluntatem, cujus exequutioni, ac observantiæ, onus est exequutorum incumbere, non autem eam destruere, vel impedire, cum id de directò adverteret muneri, ac officio exequutoris testamentarii.

Ut in specialibus terminis exequutorum testamentariorum, ut non possint aliquid facere citrà mentem testatoris, eo quia ad eos spectat testatoris voluntatem adimplere, atque ope, & consilio juvare, ut ad effectum perducatur, non autem evertere, ex Bald. in l. unum ex familia §. si duos in princ. ff. de legat. 2. & lo. à Camb. in tractat. de Executor. testam. par. 1. quest. 1. num. 3. bene Rota apud Gregor. decif. 179. num. 1. cum duobus seqq. Mauric. de consuet. lib. 8. tit. 5. num. 8. ubi quod exequutores, quorum arbitrio aliquid relictum est, non possunt abuti potestate sibi attributa, sed eam exercere debent pro arbitrio boni viri, ut refert Castill. lib. 5. 4. controvers. cap. 67. num. 12. in princ. ubi num. 16. ad fatietatem refert agentes de materia exequutorum testamentariorum.

Et de ista propositione, ut non possint exequutores abuti facultate sibi concessa, sed ea uti debeant discretè, atque pro arbitrio boni viri, plura cumulat Rubens in tract. de testamen. ad pias caus. cap. 71. num. 250. ubi ex num. 198. ad fin. latè agit de hoc arbitrio, quoties non adint verba, quæ omninò liberam, ac effraternam voluntatem denotent.

Et generaliter habemus in quocumque fiduciario, juxta terminos text. in l. Theopompus ff. de dot. prælegata. cum similibus, ut fiducia explicanda sit juxta verisimilem, ac discretam testatoris voluntatem, adeò ut si declaratio talis fiduciarii, vel alterius commissarii, non sit verisimilis, attendi non debeat, ut latè cæteris relatis Castill. 2. tom. controv. cap. 26. num. 24. & seq. & num. 31. cum seqq. Carpius de exequutor. testam. lib. 2. cap. 5. num. 20. & 21. Fontanell. dec. 526. Rot. in Romana hereditatis 4. Maii 1646. coram Arguelles, & in Perusina erectionis Canonicatus 4. Martii 1665. & 1. Februarii 1666. coram Carpius, de qua sub tit. de fideicom. disc. 182.

Clarius verò, ac extrâ principium dubitandi, in hac facti specie, ex triplici circumstantia; Primò scilicet ob nimium enixam, & claram testatoris voluntatem, ut erigeretur istud Collegium, assignata

ratione publici boni dictæ Civitatis (quæ forsan est ejus patria), totiusque Regni; Secundò quia nil collatum fuit in liberam voluntatem, sed sine dubio, in satis limitatum boni viri arbitrium, ut potè semper restrictum ad qualitatem servitii Divini; Et tertio clarius, quia nulla facultas exequutoribus data est circa substantiam erectionis, vel non erectionis Collegii, cum ista purè, & simpliciter, ac præcisè demandata sit: sed est circa aliquas conditiones adjiciendas ipsi Collegio jam erecto, ut melius impleatur testatoris voluntas, circa scholas, & studia, ac circa missiones, ut probant dicta superius registrata verba, *con las condiciones referidas, y las de mas que parisiere &c.*

Illam enim verba, *y las de mas &c.* translata in latinum significant, ac aliis, quæ exequutoribus videntur; Unde duo resultare observabam; Primò, quod verbum *aliis*, denotat similitudinem, idè què intelligendum veniat de similibus, vel æquipollentibus, ut de verbo *aliis*, plenè intelligit Barbof. inter tractat. var. dict. 26. Et secundò, quod verbum, *videbuntur*, denotat arbitrium, ut idem Barbof. diction. 9. 424. num. 4. Cavaler. decif. 374. num. 2. & passim.

Hujusmodi enim facultates intelliguntur discretè, ac eo modo, cum quo testatoris voluntas, melius, ac plenius impletur, sive ut exequutores suppleant id, quod testator omisit; Sed percutit ejus memoriam, ac honorificentiam, putà appositionis insignium, juxta casum, de quo apud Donozet. decif. 341. cum similibus, non autem adjiciendi conditiones impossibiles, vel insolitas, ac exorbitantes, destruentes potius illam voluntatem: cujus exequutio ipsis commissa est, ideoque mihi videbatur quod ageretur de casu indubitabili.

Hinc proinde dixi, quod inanis labor erat agere de secundo, & tertio quæstis, quoties voluntas testatoris impleri potest; Verum quando de iis agendum esset, atque legatum sufficeret ad erectionem Monasterii per testatorem in specie desiderati, præscribendo numerum Monialium, & Conversarum; Et tunc, ex iisdem supra deductis fundamentis, quod scilicet exequutores non sunt domini, neque liberam voluntatem, seu liberum arbitrium habent, sed sint ministri habentes arbitrium, quod jure, ac verisimili testatoris voluntate est regulandum; Pro Monasterii erectione, respondendum esse dixi, quoniam in ultimis præsertim voluntatibus, dictio, *vel*, operatur subsidium, seu præpostulationem in defectum ejus, cujus favore potius dispositum sit ad notata per Scribentes in l. cum pater §. per ff. de legat. 2. & in l. heredes mei §. fin. ff. ad trebell. Ruin. cons. 149. num. 12. & seq. lib. 2. & alii apud Fusar. de subdit. quest. 379. num. 26. & seqq.

Ideoque dixi, quod illa dictio, *o*, seu *aut*, posita inter erectionem Monasterii, & alia opera pia, intelligi debebat subsidiariè, ac per posterius, quatenus erectio sequi non posset; Ob experientiam tamen, quam habebam de foundationibus Monasteriorum hujus ordinis S. Therefix, dixi quod facilius videbatur erectio Collegii.

Et quoad tertium dixi, quod regula est, ut testatore disponente in genere de Ecclesiis, vel pauperibus, aliisq; piis operibus, id intelligatur in propria patria, seu proprio domicilio, juxta celebrem gloss. in cap. si pater verb. pauperes, de testamentis in sexto, atque ex Speculatore, Ancharano, & aliis, Tiraguell. de privileg. pia caus. 56. Surd. de aliment. tit. quest. 93. num. 13. & cæteri copiosè relati per Rub. d. tract. de testam. ad pias caus. d. cap. 71. num. 201. & 202. Clarius verò inspecto tenore testamenti, ex quo videbatur quod essent extra omnem quæstionem, dum

dum, tam occasione erectionis Collagii, quam erectionis Monasterii, semper testator affectionem, ac voluntatem ostendit erga dictam Civitatem Taffalle (forſan ejus patriam), ac erga Regnum Navarre; Ideoque dicebam, quod eſſet expreſſe violare ejus voluntatem, applicando dictum legatum, tam extra dictam Civitatem, quam extra Regnum.

I A N V E N. TESTAMENTI

Reſponſum pro veritate.

De interpretatione testamenti, Et quando aliquis conſeatur inſtitutus hæres, quamvis id explicite non dicatur.

SUMMARIUM.

- 1 *Aſſi ſeries.*
- 2 *Quod in faciliſſimis ſit magis difficile reſpondere de jure.*
- 3 *Inſtitutio hæredis per quæ verba concipi valeat, ſeu concepta dicatur.*
- 4 *Præſumptio eſt quod pater velit ſervare æqualitatem cum filiis.*
- 5 *Ex quibus conſeatur quod pater noluerit gravare filios.*
- 6 *Debet capi intellectus excluſivus correctionis.*
- 7 *Clauſula ſine præjudicio, vel alia incompatibilis intelligitur in aliis, quam in expreſſis.*
- 8 *Ex Statuto Iannuſino non eſt neceſſarius titulus inſtitutionis.*

DISC. LXIX.

Cum eſſet Federicus generalis Gubernator Regni Corficæ pro Republica Januſi, morti proximus, in ejus teſtamento, ad removendas lites, quæ inter Julium, Michaelum, & Ambroſium, tres ejus filios oriri poſſent, prælegatum fecit Julio, de omnibus melioramentis, & augmentis, per ipſum, ejuſque uxorem factis, aliſque juribus competentibus in domo magna, aliſque bonis ſubjectis fideicommiſſo ordinato per olim Julium Caſarem, dictæ uxoris patrem, addendo eidem fideicommiſſo bonâ, & jura in bonis exiſtentibus in quibusdam locis, exprimendo verba, quæ denotare videbantur, quod ita crediderit gravare alios filios, quos in in aliis omnibus hæredes inſtituit; Ubi verò dictus Julius dictæ diſpoſitioni non acquieſceret, dixit, ut tali caſu omnes eorum jura experirentur, atque (ut teſtator dicebat), ut facerent eorum partes, conſulendo, ſeu laudando, ut totum facerent, cum conſilio cujuſdam Religioſi; Deindeque, his ita diſpoſitis, ſubjunxit ut nullum valere deberet tentativum contra dictam ejus diſpoſitionem, aded ut Michael, & Ambroſius non remanerent hæredes, ac in totum domini, ut danda eſſet ſatiſfactio prout juris; Hinc proinde dubitari contigit, (quatenus dictus Julius paternæ diſpoſitioni acquieſcere nollet) An conſeretur æqualiter inſtitutus cum aliis filiis, & in quo ſibi obſtaret diſpoſitio paternæ; Cumque deſuper pro veritate (incertum eſt ex cujus parte) conſultus eſſem.

Reſpondi, quod in iſto caſu rectè prædicari videbatur id, quod frequenter Advocati, ac Reſpondentes de jure, experiri ſolent, ut ſcilicet majus factidium ſentiant, in caſibus facilibus, ac planis, quam

in articulis valdè controverſis, nimiumque per Scribentes tractatis, cum in iſtis, perquirendo dicta DD. ex quibus lumen habetur, de facili inquiri valeat, quænam ſit pars probabilior, magiſque communiter tenta; In illis verò ambulare oportet in tenebris, & cum ſolis principiis generalibus, cum ſi quæ ſpecialis auctoritas deſuper aſſeſſe poſſit, caſus, ac fortunæ partus eſſe potiùs dicatur, illam præ manibus habere.

Pro meo autem judicio cenſui, reſpondendam eſſe de æquali ſucceſſione omnium filiorum, quamvis Julius, cui prælegatum factum erat, nullibi legeretur explicite inſtitutus hæres univerſalis, quoniam hodiè per jus noviſſimum, ſublatis juris antiqui rigoribus, ac formalitatibus, hæredis inſtitutio per quæcumque verba fieri poteſt ad text. in l. quoniam indignum Cod. de teſtamen. c. l. 3. Cod. de liber. præter. cum concordan. collectis per adden. ad deciſ. 25. num. 16. & ſeq. par. 3. recen. Atque ſi quæ difficultas in propoſito caderet, illa percutiebat favorem ipſius filii, cui debebatur titulus honorabilis inſtitutionis; Sed quia ipſe non conſequebatur, atque acceptabat ejus vocationem, quomodocumque illa concepta eſſet, hinc proinde, nulla cadere videbatur ratio dubitandi, idè quæ dum teſtator, dicto Julio non acceptante legatum, dixerat, ut tali caſu facerent eorum partes, ita clarè reſultare dixi, eorum æqualem vocationem in portiones æquales.

In idem aſſiſtentibus; Primo regula, ſeu præſumptione juris, cenſendum ſit, quod pater ſervare voluerit æqualitatem inter filios l. ultim. Cod. comm. nrinſque jud. l. cum pater §. evictio ff. de leg. 2. cum concordan. per Fuſar. quaſt. 254. numer. 34. & ſeq.

Et ſecundo ea circumſtantia facti, quod teſtator nullum oſtendit habere odium, vel averſionem à dicto Julio; Quinimò clarè oſtendit, quod ipſe magis eum diligeret, alios autem filios potiùs cum prælegato gravare voluerit, ut præſertim probabant illa verba, cum aliquo aliorum præjudicio; Ideoque cum beneficia non conferantur in invitum, hinc dixi quod non ex eo, quod dictus Julius acceptare nollet id, quod teſtator credidit gerere ad majorem ejus utilitatem, exinde reſultaret, ut deberet eſſe patris inæqualis ſucceſſor.

Neque prædictis, (quæ plana eſſe videbantur), dixi quod obtarent quædam verba, ſuper quorum intellectu erat tota quaſtio, quoniam ita reſultaret contra dictio, vel ſubitanea correctio in jure damnata, ad quam evitandam dicebam, ut capi debeat quicumque alter poſſibilis intellectus, cum præcedenti diſpoſitione compatibilis Fuſar. conſ. 25. num. 29. & 30. cum concord. per Barboſ. axiom. 60. & plenè Rot. deciſ. 113. num. 10. par. 11. recen. Buratt. deciſ. 168. num. 3. & Ad. en. ad ipſum deciſ. 620. lit. A. Ideoque hæc ſecunda diſpoſitio intelligenda veniret compatibiliter, dictoque præſuppoſito retento, quod ſcilicet, præfato Julio, prælegato acquieſcente, ita exinde reſultaret, ut alii duo remanerent hæredes, ac domini aliorum bonorum, cum oncribus hæreditariis, quæ teſtator (prout juſtitia exigit), impleri voluit; In idem ſuffragante alia propoſitione, quam habemus, circa clauſulam ſine præjudicio, vel ſimilem, quæ præcedenti diſpoſitioni adverſari poſſet, quoniam intelligitur compatibiliter, ac in aliis, quam in expreſſis Buratt. deciſ. 193. num. 21. & ibi Adden. lit. E. deciſ. 375. num. 8. & ibi Adden. ſub lit. B. & deciſ. 113. num. 9. & 10. par. 11. recen.

Eoque magis dixi, quod iſte intellectus de jure capiendus videbatur, quoniam ita ſalvabatur teſtamentum à nullitate, quæ aliàs reſultaret à præteritione

De LUCA
De
testamentis
et c.